

Motion

1983/84:2814

Jan-Erik Wikström m. fl.

Fortsatt vattenkraftsutbyggnad (prop. 1983/84:160)

Vattenkraften är en värdefull energikälla med en rad fördelar (inhemsk, förnybar, ren etc.). En avgörande nackdel är emellertid de svåra miljöskador som uppstår vid vattenkraftsutbyggnad.

Efter hand som vattenkraftsutbyggnaden fortskridit har värdet från bl. a. naturvårdssynpunkt av de återstående orörda älvarna och älvsträckorna ökat. Marginalen för ytterligare utbyggnad — utan oacceptabla skador — har minskat. Riksdagsbeslutet 1977 att inom ramen för den fysiska riksplaneringen (FRP) undanta ett antal älvar och älvsträckor från utbyggnad var ett uttryck för uppfattningen att i dessa fall vägde de långsiktiga bevarandebestånden tyngre än exploateringsintressena. Detta var ett av de för svensk miljövard viktigaste riksdagsbesluten under senare år.

Vattenkraftberedningen har visat att det av riksdagen angivna målet för vattenkraftsutbyggnaden — 66 TWh — kan uppnås utan att de älvar och älvsträckor som är undantagna eller i övrigt har särskilt stora bevarandevärden, behöver tas i anspråk. Det har därmed bekräftats att tidigare riksdagsbeslut var fullt realistiska och genomförbara. Detsamma kan sägas om direktiven för det sedermera återkallade uppdrag — att upprätta en plan för utbyggnad till 66 TWh inom ramen för FRP:s riktlinjer — som den dåvarande regeringen sommaren 1982 gav till en särskild utredare.

Vattenkraftberedningen har också visat att något nämnvärd utbyggnad av vattenkraften utöver 66 TWh inte kan ske inom ramen för gällande riktlinjer. En exploatering av de undantagna älvarna och älvsträckorna innebär, att omistliga natur- och miljövärden går till spillo samt att rennäringen och turismen drabbas i en omfattning som vi inte kan acceptera. Därför anser vi att energipolitiken måste utgå från att den storskaliga utbyggnaden av vattenkraft i stort sett är avslutad när den nu diskuterade planen har genomförts.

Vattenkraftberedningens genomgång av tänkbara utbyggnadsprojekt visar klart att gällande riktlinjer till sin omfattning och sitt innehåll är välavvägda och välmotiverade. Enda undantaget är Bureälven där beredningen föreslår att riktlinjen ändras.

Det kommer ständigt propåer om utbyggnad av undantagna älvar och älvsträckor. Uppenbarligen tas riktlinjerna många gånger inte på allvar, de betraktas mer som tillfälliga restriktioner än som uttryck för långsiktiga ställningstaganden om hushållningen med våra naturresurser. Enligt vår uppfattning måste riktlinjerna gälla långsiktigt. De undantagna älvarna

och älvsträckorna får inte betraktas som utbyggnadsreserver. De ständigt återkommande diskussionerna om att ta dem i anspråk måste en gång för alla bringas att upphöra. Därför måste riktlinjerna ges en ökad tyngd och långsiktighet, vilket bäst sker genom en lagreglering i enlighet med det förslag som lades fram av den tidigare regeringen. I ett sådant sammanhang bör också frågan om en viss komplettering av riktlinjerna tas upp mot bakgrund av beredningens förslag.

Vi anser att en utbyggnad i enlighet med vattenkraftberedningens plan (efter viss, nedan angiven modifiering) är tillräcklig för att nå det av riksdagen fastlagda målet för vattenkraftsutbyggnaden. Vi avvisar bestämt den högre utbyggnadsnivå och de övriga förändringar av planen, t. ex. utbyggnad av Nedre Lången och Hylströmmen, som föreslås i propositionen. Detta gäller särskilt som SMHI har visat att mer vattenkraft är utbyggd än vad man tidigare utgått från.

Vi ansluter oss till vattenkraftberedningens plan men anser att projekten Klippen, Hotagsströmmen, Fliseryd, Haverö, Ammerån och Hamre skall utgå. I dessa fall blir miljöskadorna så stora i förhållande till elproduktionen att en utbyggnad inte bör accepteras. I fallet Klippen tillkommer att regeringen i ett beslut 1979 avvisade projektet. Vidare kräver vi att projektet Sikfors modifieras så att det kan förenas med gällande riktlinjer.

Med de nämnda modifieringarna och ett tillskott från minikraftverk, vardagsrationaliseringar, alternativa projekt som föreslagits av älvräddarna, i dag okända projekt, olönsamma projekt initierade av sysselsättnings-skäl etc., som beredningen inte räknat med, nås en nivå av ca 3 TWh. Detta är tillräckligt för att nå den nivå på den utbyggda vattenkraften som riksdagen uttalat sig för. Som exempel på sådana projekt kan nämnas Vemsjön (86 GWh), Avesta Månsbo (55 GWh), Borga (38 GWh), Vargön (23 GWh), Ajaure (44 GWh), Gardikfors (22 GWh) och Gallejaur-Vargfors (12 GWh).

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen slår fast en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad i enlighet med vad som anförs i motionen,
2. att riksdagen uttalar sig för en lagreglering av den fysiska riksplaneringens riktlinjer beträffande skydd av älvar och älvsträckor i enlighet med vad som anförs i motionen.

Stockholm den 11 april 1984

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp)

JÖRGEN ULLENHAG (fp)

KARL-ERIK ERIKSSON (fp)

KERSTIN EKMAN (fp)